

Patron

Minister Obrony Narodowej rozkazem nr 36/MON z dnia 16 listopada 1994 roku polecił przyjąć imię gen. bryg. Andrzeja Galicy – twórcy formacji podhalańskich. Historia powstania polskich górskich formacji wojskowych wiąże się ściśle z postacią Andrzeja Galicy, który był inicjatorem a następnie twórcą tego typu wojsk w naszym kraju

BIOGRAFIA

Andrzej Galica urodził się w 27.11.1873 r. w Białym Dunajcu, w rodzinie góralskiej. Ojciec uprawiał ziemię i handlował końmi. Ród Galiców należał do najstarszych na Podhalu. Wg legendy Galicowie pochodzili od Tatara, który dawnymi czasy zapuścił się aż na Podhale i trafiwszy tu na polanę wziął ją w posiadanie rzucając rękawicę pod rosnącą nań lipę. Ponoć po tatarsku rękawica to „galica”, stąd więc nazwisko protoplasty rodu, któremu nadano przydomek Tatarczyk Podlipowski. O świetności rodu świadczy też górująca nad Poroninem Galicowa Grapa.

Naukę podjął młody Galica dość późno, co wynikało z biedy w rodzinie. W 1897 roku ukończył w Krakowie Gimnazjum Św. Anny im. Nowodworskiego. W czasie nauki dał się poznać jako współorganizator manifestacji patriotycznych. Rozmiałowany był w turystyce i w teatrze.

Po złożeniu egzaminu dojrzałości w 1897 r. A. Galica odbył w armii austriackiej służbę wojskową /tzw. szkołę jednorocznych ochotników/, poczym w 1898 r. wstąpił na politechnikę we Lwowie. Tam związał się z grupą radykalnej młodzieży skupionej wokół pisma „Promień”. W piśmie tym Galica zamieszczał pierwsze utwory literackie i artykuły. W 1900 r. przeniósł się do Wiednia. Tam, w 1900 r. zawarł związek małżeński z Józefą z Jarosów, z Sanoka. W 1903 r. ukończył studia uzyskując na Politechnice Wiedeńskiej dyplom inżyniera budowy dróg i mostów.

Po powrocie do Krakowa objął posadę w Dyrekcji Budowy Dróg Wodnych. Oprócz pracy zawodowej prowadził ożywioną działalność polityczną w PPS, w dzielnicy Dąbie. Dom Galiców stał się jednym z aktywniejszych ośrodków lewicowego życia kulturalno - towarzyskiego. Bywali w nim m.in. Ignacy Daszyński, Władysław Orkan, Leopold Staff, Walery Sławek.

W 1913 r. Galica został przeniesiony do Skawiny, gdzie włączył się w działalność miejscowego oddziału Związku Strzeleckiego, którego niebawem został prezesem. Działalność w Związku Strzeleckim zetknęła Galicę bezpośrednio z Józefem Piłsudskim, którego gorącym i oddanym zwolennikiem pozostał do końca życia.

Równolegle ze swoją działalnością w Związku Strzeleckim na terenie krakowskim, Galica angażował się całym sercem w regionalnym ruchu podhalańskim. Odbywające się od 1911 r. coroczne Zjazdy Podhalan /później nazwane Zjazdami Związku Podhalan/ znalazły w nim żarliwego uczestnika, a sama idea łączenia się Podhalan w jedną wielką rodzinę, kultywującą kulturę regionalną i dbającą o dobro góralskiej wspólnoty, opanowała go bez reszty i stała się prawdziwą pasją jego życia. Z inicjatywy Galicy, 4 maja 1913 r. powstał Związek Drużyn Podhalańskich, który służył przygotowaniu pogotowia zbrojnego na Podhalu na wypadek wojny oraz spełniał funkcje pomocnicze i werbunkowe dla „Strzelca” i potem Legionów. Dyrekcja Budowy Dróg Wodnych w Krakowie odnosiła się z dezaprobatą do zbyt ruchliwej działalności politycznej swego pracownika, toteż przeniosła Galicę w 1914 r. do Wiednia. Tam Galica przystąpił do werbowania ochotników do tworzących się właśnie Legionów. W krótkim czasie

sformował 2 kompanie, z którymi we wrześniu 1914 r. przybył do kraju.

W jesieni 1914 r. Galica otrzymał stopień kapitana i objął komendę nad batalionem uzupełniającym Legionów. Wiosną 1915 r. batalion Galicy został przekształcony w 1 batalion 4 pp Legionów /III Brygada/. Za walki stoczone w 1915 r. na terenie Lubelszczyzny awansował Galica do stopnia majora. W czerwcu 1916 r. objął dowództwo 1 batalionu 6 pp Legionów. Za walki na froncie podolskim i wołyńskim w 1916 r. a szczególnie za obronę Rudki Miryńskiej, otrzymał jesienią tego roku awans do stopnia podpułkownika. W listopadzie 1916 r. Galica objął komendę nad 3 pp Legionów, na czele którego wkroczył do Warszawy. Przez kilka miesięcy szkolił pułk w obozach w Zegrzu i w Warszawie. W lipcu 1917 r. został dowódcą 4 pp Legionów w Łomży, a następnie został przeniesiony do Przemyśla, gdzie w Polskim Korpusie Posiłkowym został inspektorem szkolenia.

Po zawarciu pokoju brzeskiego /8.02.1918 r./ i przejściu Legionów na stronę rosyjską, Galica wraz z innymi oficerami znajdującymi się w obozie w Bolechowie został internowany przez władze austriackie w węgierskiej miejscowości Dulfalva, a potem Huszt. Po ukończeniu w dniu 3.10.1918 r. procesu w Marmaros Sziget został zwolniony i wcielony do armii austriackiej. Były to jednak ostatnie dni monarchii austro - węgierskiej.

Galica powrócił do Krakowa, gdzie 11.11.1918 r. otrzymał stopień pułkownika i skierowany został na swoje ukochane Podhale z zadaniem sformowania pułków podhalańskich w ramach Okręgu Wojskowego Podhalańskiego. Organizując Dywizję Górską pułk Galica zdołał sformować 4 pułki strzelców podhalańskich. Został mianowany generałem brygady. To wtedy, w okresie formowania strzelców podhalańskich zrodziła się znana na całym Podhalu i do dziś śpiewana pieśń na nutę marszową zwana „marszem podhalańskim” :

W czasie wojny polsko - bolszewickiej, dowodzona przez gen. Galicę dywizja pozostała w składzie 4 Armii Frontu Środkowego i wzięła udział w kontruderzeniu znad Wieprza. Z powodzeniem prowadziła walki pod Kockiem, Łukowem, Siedlicami i na ziemi nowogródzkiej.

Po rozejmie polsko - radzieckim, zawartym w dniu 6.10.1920 r. w Rydze, gen. Galica został skierowany do Bielska. Rozpoczął się nowy okres działalności generała, wypełniony w połowie służbą w wojsku, a w drugiej połowie służbą w cywilu. Aż do 1931 r., do którego pozostawał w wojsku w służbie czynnej, Galica wkładał wiele serca i wysiłku w realizację idei, którą był zafascynowany: żeby ziemie górskie Rzeczypospolitej miały swoje dywizje, żeby pułki, stacjonujące w Karpatach i Beskidach, wyróżniały się nie tylko doborowym składem ludzkim, ale i umundurowaniem o charakterze regionalnym.

Odrębne mundury Podhalan, które Galica samowolnie wprowadził w 1919 r., zyskały aprobatę ówczesnego Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, w praktyce jednak pojawiły się znaczne trudności ze strony Ministerstwa Spraw Wojskowych. Batalię tę wygrał Galica ostatecznie w 1930 r. To nie tylko sentyment podhalański kierował Galicą w jego upartej walce o odrębne stroje dla żołnierzy z gór. Widział w tym głębszy sens. „...

Na tych rodzimych cechach wytworzyłem w formacjach podhalańskich to, co po francusku nazywa się: esprit du corps. Takie rodzime cechy powinno się w wojsku pielęgnować, bo to się w ciężkich chwilach w boju opłaca. Poza tym wytwarzają one kulturę nie narzuconą, opierającą się na wszelkiej niwelacji, wytwarzają miłość rodzimej ziemi, miłość Ojczyzny ...". Znanym było powiedzenie Galicy, że „... piórko przy kapeluszu jest dla strzelca podhalańskiego drugim bagnetem ...”.

Obok pracy organizatorskiej gen. Galica doskonalił swą wiedzę wojskową. W roku 1923/24 ukończył kurs dla wyższych dowódców w Centrum Wyższych Studiów w Warszawie, uzyskując I lokatę. Następnie krótko kształcił się w Paryżu poczym z powrotem objął dowództwo 1 dywizji Górskiej w Bielsku. W czasie przewrotu majowego w 1926 r. gen. Galica wyruszył ze swoją dywizją ku Częstochowie na pomoc rządowi, ale maszerował tak, aby nie dojść na czas. Jego nie dość zdecydowane stanowisko nie zadowoliło marszałka Piłsudskiego. Stąd Galica przeniesiony został z dowództwa związku taktycznego na stanowisko administracyjne dowódcy X korpusu w Przemyślu. Ze stanowiska tego w 1931 r., mając 58 lat, gen. bryg. Andrzej Galica został przeniesiony w stan spoczynku.

Po zakończeniu kariery wojskowej Galica poświęcał się jeszcze w życiu publicznym. W 1928r. został posłem z okręgu podhalańskiego, a w 1930 r. z okręgu przemyskiego. Jego barwna i popularna postać /zwłaszcza w południowych częściach kraju/ była wykorzystywana do firmowania różnych wieców i zgromadzeń, ale żadnej samodzielnej roli w życiu politycznym nie odegrał. Nie oznacza to wcale, że nie brał udziału w życiu społeczno - kulturalnym. W 1937 r. doprowadził do założenia Zrzeszenia Inteligencji Ludowej i Przyjaciół Wsi. Celem Zrzeszenia było umożliwienie zdolnej młodzieży wiejskiej zdobycia wykształcenia, a następnie oddziaływanie na nią w tym kierunku, aby związała swą pracę zawodową ze środowiskiem wiejskim.

Po przejściu z wojska do cywila Galica uruchomił w Warszawie biuro miernicze, a jednocześnie nabył mały folwark w Majdanie /pow. Piotrków Trybunalski/ gdzie osiadł wraz z żoną i prowadził gospodarstwo rolne. Na zakup ziemi na swym ukochanym Podhalu nie miał pieniędzy. We wrześniu 1939 r. synowie Galicy: ułan Adam Galica i major Władysław Galica bili się z Niemcami. Sam generał zwracał się o przydział na front a nie otrzymawszy go udał się na wschód bezskutecznie poszukując władz wojskowych. W czasie okupacji generał przebywał najczęściej w Warszawie, ukrywając się pod pseudonimem Tatarczyk Podlipowski. W pracy konspiracyjnej raczej nie udzielał się.

W roku 1941 umarła żona Galicy - Józefa. Osamotniony, blisko siedemdziesięcioletni Galica, ożenił się ponownie w 1942 r. z Bronisławą z Dąbrowskich. Powstanie Warszawskie zastało generała w Warszawie. W dniu 1.09.44 r. został wraz z bliskimi ujęty przez Niemców i przewieziony do Pruszkowa, a następnie jako za stary na roboty w Niemczech, zwolniony. Wkrótce powrócił do swego Majdanu, gdzie jego stan zdrowia coraz bardziej się pogarszał. Zmarł w dniu 6.06.1945 r. w Majdanie. Pochowany został w dniu 10.06.1945 r. na cmentarzu w Bączkowicach /pow. Piotrków Trybunalski/. W pogrzebie wzięły udział wielotysięczne rzesze mieszkańców ziemi piotrkowskiej. Pododdział WP oddał honory wojskowe.

W 1973 roku, staraniem rodziny, Związku Podhalan i weteranów piechoty górskiej szczątki generała Galicy zostały ekshumowane i pochowane we wspólnej mogile legionistów na cmentarzu parafialnym z Zakopanem.

Gen. bryg. Andrzej Galica był odznaczony: Krzyżem Virtuti Militari V klasy, Orderem Polonia Restituta, Krzyżem Walecznych - 3 krotnie, Krzyżem Niepodległości oraz Legią Honorową.

gen. bryg. Andrzej Galica

27. 11. 1873r. – 06. 06. 1945r.

Andrzej Galica urodził się 27 listopada 1873r. w Białym Dunajcu. W 1897r ukończył krakowskie gimnazjum św. Anny, a po odbyciu służby w armii austriackiej otrzymał stopień oficera rezerwy. Następnie rozpoczął studia na Politechnice Lwowskiej, które zakończył na Politechnice Wiedeńskiej, gdzie otrzymuje dyplom inżyniera budowy dróg i mostów. Po powrocie do Krakowa podejmuje pracę w Dyrekcji Budowy Dróg Wodnych i Mostów, przeniesiony służbowo do Skawiny w 1913r. zostaje komendantem „Strzelca” obwodu Skawina. W trakcie działalności w Związku Strzeleckim styka się bezpośrednio z Józefem Piłsudskim, którego gorącym, oddanym zwolennikiem pozostaje do końca życia. Uczestniczy również w regionalnych zjazdach Związku Podhalań, biorąc udział w tworzeniu Drużyn Podhalańskich. Wybuch wojny zastaje go we Wiedniu, gdzie udaje mu się zwerbować dwie kompanie ochotników, z którymi przyjeżdża do Galicji.

We wrześniu 1914r. zostaje mianowany kapitanem i obejmuje dowództwo batalionu uzupełniającego Legionów, stacjonującego początkowo w Suchej, następnie w Bystrzycy pod Jabłonkowem, a później w Bolesławcu koło Olkusza i w Radomsku.

Wiosną 1915r. batalion kpt. Galicy zostaje przekształcony w 1. batalion 4. Pułku Piechoty III Brygady Legionów Polskich dowodzonego przez płk Bolesława Roję Za walki, stoczone w 1915r. min. pod Jastkowem (31.VII- 2.VII), Kierzkówką (7.VIII), Paskudami (12.VIII) , Galica zostaje awansowany do stopnia majora. W trakcie jesiennych bojów na Wołyniu dowodzi całością pułku w zastępstwie płk Roi.

W czerwcu 1916r. obejmuje dowództwo 1. batalionu 6 Pułku Piechoty Legionów. Wśród pozostałych Legionistów Galica cieszy się dużym uznaniem za talent dowódczy organizacyjny i odwagę. W lecie dowodząc 6 Pułkiem bierze udział w walkach pod Opatową o „ Polską Górę”, o Studzienicę i w Rudce Maryńskiej. 1 października 1916r. otrzymuje kolejny awans na stopień podpułkownika, dowodzi kolejno 3. i 4. PPLP. Po kryzysie przysięgowym zostaje przeniesiony na stanowisko inspektora szkolenia przy Polskim Korpusie Posiłkowym.

W listopadzie 1918r. – już w stopniu pułkownika – przybywa na Podhale z zadaniem zorganizowania Podhalańskiego Okręg Wojskowego i przeprowadza swoje największe zamierzenie życiowe tworząc cztery pułki strzelców podhalańskich, które rozrastają się do dwóch brygad a w końcu do rozmiarów dywizji. Awansowany 1 kwietnia 1920r. na stopień generała brygady walczy wraz ze swoją dywizją na froncie polsko-bolszewickim. W swoich wspomnieniach tak wspomina ten okres „Miałem kłopoty ze sztabowcami (...), gdyż oznaczając na mapach dywizję skrótowo przez D nie chcieli dodawać G. Doszło do tego, że Marszałek Piłsudski wydał specjalny rozkaz, że sztaby mają nazywać: 1 Dywizję Górską, na mapach w skrócie 1.DG.”

Po zakończeniu działań wojennych obejmuje dowództwo 1. Dywizji Górskiej stacjonującej w Bielsku-Białej, przemianowanej wkrótce na 21. DPG. W 1931r. przechodzi w stan spoczynku.

W latach 1928-1935 zostaje posłem a następnie senatorem (1935 -1939) uzyskując mandat z ramienia BBWR. Umiera na serce 6 czerwca 1945 r. i zostaje pochowany na cmentarzu w Bęczkowicach, skąd wiele lat później jego prochy przeniesiono i złożono na cmentarzu zasłużonych w Zakopanym.

TWÓRCZOŚĆ LITERACKA A. GALICY

Początki twórczości literackiej A. Galicy wiążą się z jego studiami we Lwowie, gdzie pisywał artykuły do pisma radykalnej młodzieży „Promień”. Pierwszą publikacją książkową Galicy był dramat pt. „Przysięga. Urywek z życia współczesnego Podhala”, wydany drukiem w 1909 r. w Krakowie. Następnie w 1912 r. ukazał się kolejny dramat pt.: „Robert Szporn”, którego akcja toczy się w środowisku górniczym. Dramat ten cieszył się powodzeniem w środowisku robotniczym. Kolejnym utworem Galicy była pisana wierszem „pieśń dramatyczna” pt.: „Janosik”. Sztuka ta została wystawiona w 1923 r. przez Teatr im. Słowackiego w Krakowie i odniosła znaczny sukces. W 1928 r. Galica napisał kolejną sztukę pt. : „Twierdzą nam będzie każdy próg”, która choć uzyskała nagrodę w konkursie magistratu lwowskiego, nigdzie nie była wystawiona. U schyłku swego życia Galica napisał trzy tomiki wspomnieniowych opowiadań pt.: „Z życia wojskowego”, „Z życia strzelców podhalańskich” oraz „Dla miłej Ojczyzny”. Napisał też Galica dwie powieści: „Miłość doktora Zapały” i „W Hamarykę nie jedziemy”, które nie prezentują większych walorów literackich. Krótkie opowiadania z epizodów życia na Podhalu zawarł Galica w zbiorze pt.: „Gadki Podhalańskie”. Oryginalne śpiewki góralskie zawarł w tomiku pt.: „Sto śpiewanek podhalańskich”. Najwięcej miejsca w rękopisach Galicy zajmują szkice i opowiadania o ludziach, z którymi się zetknął w swym bogatym w wydarzenia życiu. O takich właśnie sylwetkach traktują tomiki pt.: „Chłopy i chłopki”, „Ukaranie Samsona” i „Różne”.

Oto próbka twórczości poetyckiej Andrzeja Galicy :

O Podhale moje !

Ty bliższa Ojczyzno,

Ty moja najdroższa

Na świecie kaino.

O Podhale moje !

Ty kwietny ogrojcu,

Tęsknię ja ku tobie

Jako syn ku ojcu.

Jako syn ku ojcu,

Jak dziecko ku matce,

Nieraz serce gorzko

Za tobą zapłace.

I choćbym był gdzieś

I na krańcu świata,
Dusa ma ku tobie
Promieniami wzlata.

A jak się gdzieś w dali
Me ciało rozleci,
Wróci na Podhale
Choć dusa po śmierci ...

RĘKA MATKI

Są jedwabie leciuchne,
Muśliny i plusze,
Tkaniny cieniuchne,
Delikatne hafty,
Jak puch, pajęczyna ...
Lecz nie ma nic lżejszego,
Bardziej pieściwego,
Jak ręka matczyna ...

Na koniec wiersz, który najpełniej zarówno w formie jak i treści wyraża osobowość generała „od sinych Tater” :

CYŃ!

W życiu jak w karcmie,

Sytkaśmy tu przechodnie

I ślad nasego zywota

Znacymy nasymi cynami,

Chces zatem w zyciu

Zaznaczyć się godnie,

Co mozes Cyń ! ... Cyń ! ... Cyń ! ...

Przeto - w karcmie pij ! ...

W domu się kochaj ! ...

A w polu sie bij ! ...

BIBLIOGRAFIA :

1. O. Laskowski /red/ : Encyklopedia Wojskowa, W-wa 1930
2. Wielka Encyklopedia PWN, W-wa
3. W. Wnuk: Moje Podhale. Ku Tatrom, Instytut Wydawniczy W-wa 1971
4. A. Garlicki i P. Stawecki. Przewrót wojskowy w Polsce w 1926 r. wg dokumentów w: WPH nr 2/71
5. W.Galica : Wspomnienie o śp. generale Andrzeju Galicy, w: Podhalanka . Pismo Związku Podhalan nr 1/86
6. W.B. Maś : Strzelcy Podhalańscy 1918 -1939. KAW Kraków 1989 r.
7. B. Sindowski: Żołnierz Podhala w: Polska Zbrojna nr 39/91
8. M. Tamyński : Cud nad Wisłą. JW 22, W-wa 1990 r.
9. Aleksandra Anna Kozłowska Góral generałem - Andrzej Galica (Serdeczne podziękowanie dla pani Aleksandry Anny Kozłowskiej za wyrażenie zgody na opublikowanie książki biografia może być wykorzystana wyłącznie w celach konkursowych)

